

drage til, at man senere vanskeligere kom tilbage til og imødekom de Synspunkter, jeg har gjort gældende; ønsker jeg nu at tage samtlige de af mig stillede Ændringsforslag tilbage.

Første Viceformand (Stauning): Ændringsforslagene udenfor Betænkningen under Nr. 2, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 22, 23, 27 og 28 (se ovenfor) er tagne tilbage. Ønsker nogen at optage noget af dem? (Ophold). Da det ikke er Tilfældet, er de bortfaldne.

Indenrigsministeren (Rode): Det ærede Medlem fra Esbjerg (Slebsager) og senere det ærede Medlem for Horsens Landkreds (P. Th. Nielsen) har beskæftiget sig med min Fremstilling af, hvorledes Overenskomsten af 4. April blev til. De mente, at ingen vilde vedkende sig Paterniteten til denne Overenskomst; jeg vil dog gerne sige, at jeg tror, Faderskabsforholdet er ganske klart, det er aldeles ikke tvivlsomt. Den Andel, Ministeriet har i Overenskomsten, har Ministeriet ikke det fjerneste imod at vedkende sig, men Ministeriet har heller ikke Lov til at tage Æren for denne Overenskomst. Den har en lang Historie, den begynder i Virkeligheden den 23. Oktober 1912, den Gang Grundlovsforslaget blev fremsat; og den daværende Konseilspræsident erklærede, at han ikke kunde tænke sig at forhandle om Forholdstalsvalg paa anden Maade end i Forbindelse med Valg i Enmandskredse. Nu skal jeg ikke forfølge Overenskomstens Historie videre, men kun tale om den, saaledes som den blev til den 4. April. Og her tror jeg, at Forholdet maa være dette, at det er det Udvalg, som var nedsat af Fællesudvalget, Grundlovspartiernes Underudvalgsmedlemmer, der ene og alene havde Retten til at træffe Bestemmelse om, hvorledes § 32 skulde udfyldes. Regeringen havde aldeles ikke Ret til at træffe nogen Bestemmelse i saa Henseende. Det var ifølge hele denne Sags Historie Underudvalget, der havde ført de tidligere Forhandlinger, som ogsaa nu havde Retten til at træffe Bestemmelse om dette Forhold eller, for at være nøjagtig, til at stille Forslag overfor Partierne. Og det, som skete den 4. April, efter at Underudvalget havde besluttet at afbryde de af et æret Medlem af Højre indledede Skridt, var dette, at man, nøjagtigt saaledes som jeg i Formiddags skildrede det, fra alle Sider indenfor Udvalget blev enig om at gaa til sine respektive Partier og meddele, at man ønskede § 32 affattet saadan og saadan og

samtidig dermed Valgloven affattet paa en bestemt Maade. Jeg tror, at hvis de ærede Medlemmer vil spørge deres Partis Underudvalgsmedlemmer, vil de faa bekræftet, at det var gennem en fuldkommen fri Diskussion, man fra alle de 3 Partiers Side fremsatte og sluttede sig til den Tanke, at det var rigtigst at indføre disse Bestemmelser i § 32 og de dertil hørende i Valgloven.

Hvorfor gjorde man det? For de Radikales Vedkommende har Stillingen været den, at de lige fra den første Gang, jeg havde Ordførerskabet i Grundlovssagen, har udtalt sig gunstigt om Forholdstalsvalg i Forbindelse med Valg i Enmandskredse. Det samme er Tilfældet med Socialdemokraterne, hvis Ordfører (Borgbjerg) i sin første Tale den 26. Oktober udtalte sin Sympati for denne Tanke og Ønsket om, at den maatte blive gennemført samtidig med Grundlovsforslaget. Det er givet — mange Udtalelser vidner derom — at der ogsaa indenfor Venstre var mange Medlemmer, som ønskede dette, som principielt var Tilhængere af denne Tanke, som altsaa i saa Henseende var enige med Radikale og Socialdemokrater. Der var andre, som var Modstandere deraf, og der var Folk, som forholdt sig ret indifferent overfor Spørgsmaalet. Adskillige af disse sidste og vistnok ogsaa af dem, som var Modstandere, antager jeg, er gaaede med til at gøre denne Ændring i Valgloven og Grundloven, fordi de mente derigennem at gavne Grundlovssagen, fordi de mente derigennem at fjerne en Vanskelighed for Forslagets Vedtagelse i Landstinget. Jeg har tidligere henpeget paa Udtalelser fra Medlemmer af Landstinget, som viser, at man i det andet Ting lagde megen Vægt paa, at der ikke vedtoges en Grundlov nu uden Tilslutning fra Højre, og en Valglov, som var saaledes formet, at Højre kunde udelukkes fra rimelig Repræsentation i det politiske Liv. Jeg antager, at ærede Landstingspartifællers Holdning i denne Sag har haft Betydning for de Mænd indenfor Partiet, som ønskede at føre Grundloven igennem.

Det ærede Medlem fra Faaborg (Starcke) udtalte, at Overenskomsten af 4. April, naar den gik ud paa en Udfyldning af nogle Tankestreger i § 32, var noget ret sekundært, thi der er dog en væsentlig Forskel paa Grundloven og Valgloven. Det ærede Medlem har fuldkommen Ret i, at der er stor Forskel paa Grundloven og Valgloven, og at Gennemførelsen af Grundlovsforslaget i den vedtagne Skikkelse er